

- I. Nagy Imrének az Országház előtt 1956. október 23-án
lezajlott tömegtüntetés résztvevőjéhez intézett beszéde,
illetve annak befejező része.
- II. A kormány képviselőinek és a tüntetők küldöttségének tárgyalása.

/Feljegyezte Fenyvesi Mária újságíró, képesített
parlamenti gyorsíró, - 1202, Budapest, XX.,
Nagysándor József-u 219. - Tel: 473-674.

A beszéd eleje azért hiányzik, mert a gyorsíró felvétel az akkori sajnálatos körülmények miatt csak késve kezdődhetett meg./

-. -

.....ellene magának a magyar ifjuságnak kell fellépnie. Az egyetemi ifjuságnak, dolgozó népünk fiainak el kell határolniuk magukat azoktól, akik soraikban zavart igyekeznek kelteni. Az egyetemi ifjúsággal, a hazafias erőikkel mi igenis szót értünk, - kedves barátaim, - de a zavart keltőkkel nem!

Az egyetemi ifjuságnak jogos követeléseikért vagy sérelmeik orvoslásáért való kiállása, a magyar ifjúság sérelmei és kívánságai meghallgatásra találnak, azok megtárgyalásra kerülnek és meg is valósulnak.

Egyetemi ifjúságunk tehát hallgasson a mi szavunkra és arra, amit szocialista hazánkhoz való hűsége diktál nekünk. Ez pedig most fegyelmezett magatartást és nagy felelősségérzetet követel. A mi erőnk a demokratizmus, az alkotmányos rend és a fegyelem, a legszélesebb hazafias, demokratikus erők egysége!

Barátaim! Ezen az úton előre akarunk és előre is fogunk ~~menni~~ menni. A Központi Vezetőség a közeli napokban meghozza ide vonatkozó, megfelelő határozatait. Meghozza

Most pedig kérlek benneteket, hallgassatok szavamra! Rendben és fegyelmezetten vegyünk búcsút egymástól - bizva abban, hogy... /Zaj. Kórusban kiáltják: Most vagy soha!/
Barátaim! Hallgassatok szavamra, amellyel benneteket

- kedves barátaim - fegyelmezettségre hivlak fel. Nyugodtan bizva a jövőben távozzatok. A legközelebbi viszontlátásig!
/Éljenzés, majd zaj./

Barátaim! Csendet kérek. ~~Megjénymenitly/Mszemelnóm
megkámáxni/Xvájehxax MAMINELYKONDARTXKINAKXKÓLTX/TÖMEGESXEMX
MÁÉLTJÁKOMBENŐKINYM~~ /Zaj és fütty. - Tömegesen kiáltják:
Nem ezt vártuk! / Ismételten csendet kérek. Szeretném megkérdezni, vajon ez a füttykoncert kinek szól? /Tömegesen kiáltják: Gerőnek!/
Bizunk, barátaim! Töltsön el benneteket az a hit és bizalom a jövőben, amely engem is eltölt. Erre kérlek benneteket és a hidegvér, a józanság, a nyugalom megőrzésére, amelyre ma mindennél nagyobb szükségünk van. Bucsuzom ezzel tőletek! /Nagy taps./ Menjünk szépen haza!

/A tömeg elénekli a Himnuszt./ Éljen a magyar ifjúság! Viszontlátásra!

II.

/A továbbiakban következik a kormány képviselőinek és a tüntetők küldöttségének tárgyalásáról - Mekiss József szobájában - készített feljegyzés. A gyorsíró felvétel nem a tárgyaló asztalnál történt, hanem igen zavaró körülmények között: a tárgyaló feleken kívül jelenlévő, a tárgyalóasztal körül csoportosulók között állva, a meglehetősen nagy távolságból és nagy hangzavar közepette elhangzottakat ugyszólván végig töredékesen hallva, - akkor ugyanis még nem volt hangosítás vagy magnófelvétel! - ezen kívül számos felszólaló nevét, kilétét nem lehetett megállapítani, mert hiszen még látni sem lehetett mindenkit. / Plusz nehézség: az áttétel 33 év után készült.

..-

E r d e i F e r e n c :egyetemisták küldöttsége megkereste az Írószövetséget,..... a városban mozgó tömegek körében sok helyen tulsulyra jutottak reakciós, népi demokrácia-ellenes nézetek, és a diákok ~~mix~~ küldöttsége felajánlotta, hogy a rendőrség segítségére siet. Nem arról van szó, hogy rendőri beavatkozás kell, a tüntető diákok felelős küldöttsége ezzel kereste meg az Írószövetséget - tudtukra adván, hogy közöljék ezt az illetékesekkel. Én ezt megmondhatoma felvonulók és a tüntetők törzse az az egyetemista gárda, akikkel tudunk beszélni. Amennyiben ezen túl elfajulás történt, akkor viszont meggyőződésem, hogy közös érdekünk, hogy mindazokkal, akik a legélesebben képviselik, de tényleg azt képviselik, ami előrehaladásunkat szolgálja, megegyezésre jussunk. Meggyőződésem, hogy most pánikba esni attól, hogy beavatkozás lett volna, nem kell! Én biztosra veszem, hogy nem volt, és ha valahol megfélekeznek egy-egy olyan uszítót, aki kockáztatja egész ügyünket, akkor azt nem védhetjük meg.

M e k i s s J ó z s e f : Olyan utasítást a ~~mix~~ rendőrség nem kapott, hogy beavatkozzon. Én állandó érintkezésben

nincs tudomása,
vagyok a Belügyminisztériummal, /azért mondom én ezt most, amit
velem közöltek, /Nincs tudomása még ezidőig arról, hogy ilyen
történt volna. Nem kívánunk erőszakos eszközökhöz nyulni.

Azért vannak itt az elvtársak már most elég huzamos ideje, hogy
helyes mederbe tereljük a dolgokat. Az a kérésünk: az elvtársak
hassanak oda, hogy a tisztességesen gondolkodó fiatal emberek
térjenek most már haza. Nagy elvtárs szólt a dolgozókhöz! Van-
nak olyan dolgok, amelyeket ha engedünk, ~~xxxx~~ ha arra sor kerül,
még ezt a Házat is előzönlük. Ezt nem engedhetjük meg.

A k ü l d ö t t s é g képviselőjében: Meg fogjuk
vitatni azt a 1⁴ pontot. Tessék nyilatkozni, azt kérjük.

M a g y I m r e : A nyilatkozatban megmondtam, hog_y
a magyar ifjuság jogos követeléseit meghallgatásra, ^{találnak} megtárgyalás-
ra kerülnek és meg fognak valósulni. Ezt leszögeztem.

A k ü l d ö t t s é g képviselője: ...nemcsak Buda-
pesten, ~~xxxx~~ hanem az egész országban elterjedt ennek a híre.
Tehát Nagy Imre elvtárs azt a beszédét mondja el a Rádióban
még most este, akkor az egész ország megnyugodna. Először meg
kell nyugtatni az országot, akkor lehet tárgyalni, - így nem
lehet szerintem, mert akkor holnapra sztrájk lesz. Nem beszé-
lünk a 12 pontról, az majd a Minisztertanács és a Központi Ve-
zetőség dolga, de azt most javaslom, és azt hiszem, rengetegen
követelnék azt, hogy Nag_y elvtárs még ma beszéljen a Rádióban,
s ugyanazt elmondja, amit elmondott itt!

/?/.....: Intőzkedtem arról, hogy a Rádió-

től 10-15 perc múlva itt lesznek és magnetofonszalagra felveszik.

/?/.....: Először is realizálni kell, mi a mi mostani helyzetünk. Össze-vissza követeléseket nem támaszthatunk, pillanatnyilag nem tudjuk megoldani. Menjünk sorba!

/?/.....: A főfeladat a rend, a fegyelem kivívása. Másodsor: kell egy olyan platformot adni, miután az ifjuság.... A kormánynak, - amelybe előzetesen bizalmunkat ~~helyeztük~~ helyeztük, - egy közös platformját, amelyben az ifjuság követelése megvan, de elsősorban a kormány politikáját fejezi ki, dolgozzuk ki, és beszéljük meg Nagy Imre elvtársal, hajlandó-e?... mert igenis a közvélemény követeli, hogy Nagy Imre elvtárs azonnal vegye át funkcióját.

N a g y I m r e : Azért valami mértéket tartsunk!

A k ü l d ö t t s é g képviselője: Ilyen hang hallatszik. Először is egy platformot kell adni, hogy mi az, amit a kormány kíván, mert ez a nép hangulatát erősen befolyásolja és választ kell adni egy sor kérdésre.

N a g y I m r e : Bizzanak abban, ha azt mondom, hogy hamarosan sor kerül mindennek az elintézésére, - hogy a párt vez⁴etése, a kormány, a parlament megfelelő uton-módon, alkotmányos eszközökkel, rendben, fegyelmezetten ezeket az intézkedéseket végrehajtja. Hát ezt csak el kell hinni! Én bízom ebben és azt mondom: nincs okuk az elvtársaknak ebben kételkedni! Vagy pedig kételkednek abban is, hogy bennem is lehet bizni?

A k ü l d ö t t s é g képviselője: Tovább kell menni egy lépéssel. A nép azt mondja: halljanak valamit, mit akarunk?

M a g y I m r e : Ez nem a mai nap problémája. -Hogy most itt a tömegnek erről beszéljünk, -ezt elő kell készíteni, ki kell dolgozni, mint ahogyan a kormány számára ki kell dolgozni azokat az új irányelveket, azoknak a nagy nemzeti, demokratikus ~~reformok~~ reformoknak a lényegét, amelyekre itt szükség van az élet elindításához. Ezt ki kell dolgozni, ehhez idő kell. Vincs olyan ember, aki ezeket a feladatokat kapásból itt rögtön felsorolja.

/?/.....: Megengeditek, hogy egypár javaslatot tegyek, mit is akarunk, és azokat fogadjátok el, vagy pedig utasítsátok el. Javaslom, hogy tényleg Nagy Imre elvtárs a Rádióban nyilatkozzon a véleményéről és nyilatkozzon az egész ifjúság számára, mit is akar az egész országban csinálni. Itt csak Budapesten nyilatkozott, országos viszonylatban egy kisebb tömeg előtt. Mi azért szólunk, mert az ország érdekeit akarjuk védeni.

M a g y I m r e : Meg kell nézni higgadtan, nyugodtan, - nem szabad a tömeg idegességének hatása alá kerülni. Legyen bennünk annyi önuralom, annyi fegyelmezettség, higgadtság, józanság, realitás, hogy azért ebben a helyzetben se veszítsük el a fejünket! Mert ha tényleg a tömegek....., ennek mérhetetlenül súlyos következményei lehetnek. Tehát ez a higgadtság, józanság, fegyelem és felelősségérzet az, amire ma mindennél jobban szükség van, és ha valakiknél, úgy elsősorban az ifjúság vezetőinél van erre szükség. Hogy a beszédemet meghallgatták-e vagy nem, mit hallották belőle, nem tudom. Elvtársak, - de hogy ez a döntő...

/?/.....: Nem látom semmi akadályát annak, hogy ugyanazt a beszédet, amit itt elmondott, a Rádióban is elmondja.

XX

/?/.....: Az a véleményem, hogy ha ez **i** nem lesz meg és nem fogjuk megcsinálni, akkor holnap az egész ország sztrájkba fog lépni.

M a g y I m r e : Ilyen nagy, döntő problémákat nem szabad így bevetni, hogy "az egész ország sztrájkba fog lépni"! Tehát ezért legyünk kicsit...

/?/.....: Ha ott lenne, ahol mi voltunk! Minket meg akartak fojtani az "elvtársak" szó miatt. Ha higgadtak vagyunk, attól a tömeg még nem lesz higgadt.

M a g y I m r e : Abból nem engedünk, hogy...

/?/.....: Ezért kell megismételni a Rádióban az egész ország számára, amit itt most Pesten elmondott.

E g y bajuszos férfi: Egy bejelentésem van, amely sürgős. Most jöttem a Rádiótól. A Rádiónál a tömegek Nagy Imre elvtársat várják, és azért ostromolják a Rádiót, mert Nagy Imre elvtárs beszédét akarják hallani és azt követelik. Ezért ostromolják a Rádiót. Sajnos, ott most könnyfakasztó bombákat dobnak és...

E r d e i F e r e n c : Tedd hozzá, milyen jelszavakkal!

/?/.....: A legnagyobb baj, hogy provokátorok köztünk, felvonulók között - amikor békésen vonultunk - azt kiáltották, hogy "Vesszen a párt! Vesszen a Magyar Dolgozók Pártja!" De ez ritkán, nagyon szórványosan fordult elő.

/?/.....: Nem volt ritka, hiszen itt is halottuk.

/?/.....: Lepisszegték rögtön.

/?/.....: Itt az egész tömeg ezt ordította.

/?/.....: Gerőt lemondatni és Rákosit bíróság elé állítani kívánják. Különben a Rádiónál csak Nagy Imre elvtárs beszédére kíváncsiak.

E r d e i F e r e n c : Akkor helyesnek tartanám, hogy a Rádiónál gyülekezett tömeg előtt elhangozzék Nagy elvtárs felszólalása.

/?/.....: Ezt a szöveget ott ismertetni fogják. Javaslom, hogy Déry elvtárs legyen az elnök és ő adja meg a szót.

/?/.....: Mint jogász, nem értek egyet a tüntetés és a követelések mostani tárgyalásával. Nem lehet mindent máról holnapra! Ezzel itt rugnánk fel az alkotmányosságot. Például itt olyan apellációk voltak, hogy a tömeg azt mondta: "Vesszen Gerő!", vagy azt kiabálták, hogy "Nyilvános tárgyalást!" Ezt így dobják be a demagóg elemek. Miért? Az Alkotmányban benne van: a bíróság független és nyilvános tárgya-

lason intézi az ügyeket. Elrendelheti zárt tárgyalás lefolytatását, ha az államérdek kívánja. Ezt a főnök dönti el és nem a tömeg és nem a demagóg emberek, akik heccelik a népet!

/?/.....: Mi a vélemény arról, hogy Gerő elvtársat váltsuk le? Ezt követelik az egyetemisták. Nem tudom, miért követelik az egyetemisták, - ugyanakkor, amikor Gerő elvtárs komolyan a pártnak mindig jó vezetője volt?

/?/.....: Ez nem a mi problémánk volt. A Szabad Ifjúságban nyilatkozatokegyetemisták követelik a párt újjáválasztását.

F r d e i F e r e n c : Megállapodtunk, hogy a pontokról nem lesz nyilatkozat.

/?/.....: Nem tudom,elvtárs előbb azt mondta, hogy a tömeg kíván nyilvános tárgyalást, és ez demagógia. Engedjék meg, hogy hadd mondjak valamit. Hogy a tömeg követeli, annak egyedüli és kizárólagos oka, hogy az eddigi összes politikai perekben a tájékoztatás nem volt a lakosságnak megfelelő, és a tömeg ezért kívánja a nyilvános tárgyalást. Nem az igazság hü képét kapták meg és ezért kívánja a tömeg, - nem akarok a pontokról beszélni, - hogy egyenlőség alapján kössünk kereskedelmi szerződéseket, mert nem volt helyesen tájékoztatva. Én magam sem tudom az uránnal kapcsolatos valóságos helyzetet.

Kérjük a jövőben hasonló esetek elkerülése végett,

hogy részben az agyon-kompromittált vezetők, akik a kormányban és a Politikai Bizottságban vannak, azok kétségtelen dolog, hogy hagyják el.....

E r d e i F e r e n c : Ne menjünk bele a pontokba. Nem az a helyzet, amikor erről felelősséggel tudunk tárgyalni. Ellenben azt ajánlom, hogy őrizzük meg most azt, ami továbbhaladásunk legdöntőbb kérdése. Az tudnillik, hogy fegyelmezetten és felelősséggel beszélünk és viselkedünk!

A delegáció elvégezte dolgát, - elérte azt, hogy a Minisztertanács tagjaival tárgyalta. A Minisztertanács részéről akartunk szólni, a tömeg nem kívánta, de Nagy elvtársat megkerestük. Szólt, a tömeg határozottan figyelemmel hallgatta is és úgy látszik, hallgatott is rá!

Azt ajánlom, hogy most az ifjúság és a tömeg küldöttsége menjen ki és a még ott lévő tömeg előtt ismertesse azt, hogy hallották Nagy elvtárs szavát, bizhatnak benne, - közben a Minisztertanács és a Politikai Bizottság jelenlévő tagjai is ezzel egyetértettek. Meggyőződésem, hogy ha kimennek, akkor elérjük, hogy béke lesz és a következő napokban meg fog születni a kibontakozás!

/?/.....: Azt szeretném mondani, hogy a téren lent voltam hosszú ideig, amikor Nagy elvtárs beszélt. Akkor feltételezem, hogy az erősítő berendezés nem működik jobban, mint korábban.

E r d e i F e r e n c : De hallották, mert reagáltak rá!

/?/.....: Helyesnek tartanám, hogy végeredményben oszoljunk szét, elvtársak. Ha nem akarjuk, hogy a Rádióba betörjenek és különböző demagóg elemek szóljanak, akkor Nagy elvtárssal oda kell menni. Vállaljuk, hogy Kocsis elvtárssal..... az ifjúság nevében fog szólni. Oda kell menni és azt kell mondani, hogy a Rádió be ~~ajánlja~~ fogja mondani Nagy Imre elvtárs beszédét. A küldöttség négy tagjával átmehetünk a Rádióhoz.

E r d e i F e r e n c : A Rádió ide menjen ki és magyarázza meg...

V e r e s P é t e r : A Politikai Bizottság és a Minisztertanácsnak: két dologról van szó. Az egyik egy olyan jellegű - hogy úgy mondjam - ad hoc politikai nyilatkozat, amely elvi értelemben ezekkel a kérdésekkel megnyugtató módon foglalkozni tud.

~~Nagy Imre~~

N a g y I m r e : Megteszem.

V e r e s P é t e r : Jó, ~~ja~~ jó, de Nagy Imre nem tagja sem a Politikai Bizott_ságnak...

E r d e i F e r e n c : En odamentem, de nem voltak hajlandók meghallgatni.

V e r e s P é t e r : A másik az, hogy ebben az előzetes elvi nyilatkozatban legyen benne az az ígéret, hogy a legközelebbi, tehát a legrövidebb idő alatt a Magyar Dolgozók Pártja vezetősége - amiről egyébként Gerő nagyjában beszélt, - meg fog-

ja tárgyalni a kérdést. De az, ami a legsürgősebb és ami ezeknek a fiuknak az izgalmában is benne van, és az ország számára is, sőt a külföld számára is fontos: hogy ennek a mai napnak a következtében is, meg az általános helyzet következtében is a Magyar Dolgozók Pártja, a Magyar Népköztársaság kormánya el van határozva, hogy gyökeresen elintézi azokat a kérdéseket, amelyek a magyar társadalomban ezidőszert Nagy Imre...

/?/.....: Azt szeretném, hogy a kormány legyen szives pár szót szólni: a kormány milyen biztosítékot ad erre, és körülbelül mi az az időpont?.....mert az egyetemi ifjúságnak gyűlései vannak holnap-holnapután, párt- és KISZ-gyűlések, amelyeken ezeket ismertetni kellene. Viszont az, amit Nagy Imre elvtárs mondott, konkrétumot nem tartalmazott!

M e k i s s J ó z s e f : Bejelentem, hogy 31-én a Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége ülést tart. Napirendjére tűzte az általános politikai helyzetet és a szervezeti kérdéseket. Mindenki tudja, hogy 31-én...

/?/.....: Utána felolvastak egy közleményt...

/?/.....: A kormánynak szándékában van ezekkel a kérdésekkel foglalkozni, - ahogy mi kívántuk.

M e k i s s J ó z s e f : Azokkal a pontokkal nem foglalkoztunk, a kérdésekkel fogunk foglalkozni. Tehát itt van 8 meg 10,14 pont. A pontok mellé magunkat nem köthetjük le. Mindazokkal a problémákkal, amelyeket maguk felvetettek, a Politikai Bi-

zottság és a kormány foglalkozni fog. Egyetérttek azonban Nagy Imre elvtárssal: hogy ezt ilyen nyomás alatt, ilyen éjszakai ülések alatt, így kettesben megtárgyalni, - ne vegyék rossz néven - ahogy mi ülünk, úgy sem lehet! Ehhez szabad levegő kell, ehhez egy kis bizalom kell még és el kellene érni, hogy az itt lévő vezetők az üléseken képviseljék ezt, az egy heti nyugalmat biztosítsák és várják meg a döntést. Ha tudtátok eddig a dolgokat befolyásolni...

A c z é l ^{Tanyás} /?/.....: Ne haragudj, de a dolgokat nem mi befolyásoltuk!

M e k i s s J ó z s e f : Mi is azt akarjuk, hogy rend legyen, proletárvér és gyerekek vére ne folyjon! Mi is szeretjük ezt a fiatalságot és nincs jogotok tőlünk elvindikálni, és igenis kötelesek vagytok nekünk segíteni, hogy ezt a kérdést megoldjuk. Ne vessétek így többé a szemünkre, hogy "A kérdést nem fogjátok megoldani!" Miért ne akarnánk megoldani? Egy akarattal - most, amikor baj van - tessék összefogni, türelmet gyakorolni és akkor elbírálni a döntést, amikor meghoztuk! Egy hátról van szó, és azt hiszem, ez nem lehetetlen.

/?/.....: Nem lehet bizni a tömegekben. Mi nem huszan vagy harmincan vagyunk!

B a j u s z o s férfi: Figyelembe kell venni, hogy ugyanez a Központi Vezetőség volt az, amely az 1954. októberi határozatot meghozta és reméljük, hogy ugyanez a Központi Vezetőség vissza fog tudni térni most, két év múltán, 1956. októ-

berében is ahhoz a politikához, amelyet az új szakasz politikájának nevezünk, amelyet szeretünk, amelyet helyes politikának tartottunk, amelyet azonban - sajnos - eltorzított Rákosi Mátyás és mások mesterkedése. Most megvan a lehetőség a visszatérésre!

Az kell, hogy amíg a Központi Vezetőség ülésére sor kerül, addig rend, fegyelem, nyugalom legyen! Legutóbb az ifjuság éppen a lengyelek iránti szimpátiát... Ott is Gomulka elvtárs nem volt hajlandó részletes programot adni, - csak a Központi Vezetőség ülésén. Gomulka elvtárs - ugyanugy, mint Nagy elvtárs - régi kommunista. Tudja, hogy a kérdések megoldására a Központi Vezetőség és a kongresszus hivatott. Itt a Petőfi-kör vezetőségének is az volt az álláspontja, hogy minél előbb a Központi Vezetőség ülését össze kell hívni és ott kell dönteni.

Meg vagyunk győződve, hogy az elvtársak - Hidas és Mekiss elvtárs is - és a Központi Vezetőség többi tagjai is - ott képviselni fogják azt a véleményt, amely a kibontakozás utját szolgálja és Nagy Imre elvtársnak is - ahogy ezt a Politikai Bizottság megígérte - minden bizonnyal a Központi Vezetőség teljes lehetőséget biztosít arra, - ugy, ahogy Gomulka elvtársnak is a lengyel vezetőség! - hogy teljes egészében, 3-4 órás referátumban elmondja véleményét az ország iparával, mezőgazdasággal, stb.vel kapcsolatos legkülönbözőbb kérdésekről és azután a Központi Vezetőség fog ebben dönteni.

Nekünk az a feladatunk, hogy majd itt.... Természetesen helyes az, hogy a Központi Vezetőség támaszkodni tudjon a párttagság véleményére, támaszkodni tudjon az ifjúságra, a legszélesebb néptömegekre. A szakszervezetek most üléseznek. A

textilesek és valamennyi szakszervezet a munkásönkormányzat kérdéséről tárgyal. Számtalan konkrét javaslatot tettek, s a Központi Vezetőségnek az a feladata, hogy mindezt figyelembe vegye.

Itt voltak követelések, hogy még éjszaka hívjuk össze a Központi Vezetőséget. Nem ismerjük a helyzetet. A Központi Vezetőség tagjainak fele vidéken lakik, már csak ezért sem lehet. Ugyanakkor persze azt szeretnénk az elvtársaknak megmondani: a helyzet azt kívánja meg, hogy erre minél előbb sor kerüljön.

M e k i s s J ó z s e f: Arra is vállalkozunk, hogy tolmácsoljuk azt a kívánságot, hogy minél előbb üljön össze. Mi csak azt közölhetjük, amit eddig elhatároztunk.

A c z é l *Tamás* /?/.....: Egy dolog az, hogy Nagy elvtárs elmondja legalább ezt, vagy ettől valamivel különböző dolgokat. Majd biztosítani fogjuk azt az egy hetes vagy ötnapos vagy háromnapos türelmi időt, mert hiszen elég rossz a hangulat, elég félrevitt, mindenféle vegyes hangok vannak! De miért ne beszélhetne ma este Nagy Imre elvtárs?

H i d a s A n t a l : Ez is olyan dolog, amit ketten nem határozhatunk el. Nagy elvtárssal át fogunk menni a pártba, meg fogjuk beszélni ezeket a kérdéseket.

/?/.....: Az a véleményem, hogy lenne

legalább megnyugtató válasz az ifjúság számára, - hogy Mekiss, vagy Erdei elvtárs vagy Hidas elvtárs nyilatkoznának még most a sajtó képviselőinek, hogyan foglalkoznak majd a fiatalok ügyével és kérésével és körülbelül mikor akar összeülni a Központi Vezetőség. Ez nem a fiatalok kérdése, hanem országos ügy!

I d ő s e b b férfi: Ugy nézem, hogy 15-20-an vitatkozunk egymással, holott ez teljesen helytelen dolog. Mi nem elszakítva valamitől, valamiféle elvi kérdéseknél kérdésen kell hogy régódjunk és egymást megnyugtattunk, - mert itt ez megy! Itt arról van szó, hogy egy tömeg, amely a mi tömegünk, - úgy indult el, - és csapódott hozzá ilyen és olyan elem, de tudomásul kell venni, hogy ez a három-négyszázezer ember - ezek a mieink, ennek az országnak fiatal lakosai! Ezt tudomásul kell venni.

Hol van itt a nehézség? Mondhatjuk nekik, hogy még egy hetet vagy négy napot várjanak, de hogyan tudunk elszámolni nekik arról, hogy július 18-tól október 23-ig a világon semmi nem történt? Ezt tudni kell.

Követelhetünk mi a magyar dolgozóktól előlegezett bizalmat. Itt már nem előlegről van szó! Július 18-án azt mondtuk: igen, itt állunk, ez a program olyan, hogy el lehet vele indulni, ez a kezdet kezdete! Akkor is kezdődtek történelmi jelentőségű változások, stb.Elismertük, - elindultunk egy úton és ezen az úton el lehetett valahova jutni. Ezen az úton három hónapig egy lépést nem tettünk előre!

Most itt áll egy embertömeg, amelyben kétségek kívül rendkívül szélesen rétegződve vannak jelen a fiatalok a legderekabbaktól kezdve egészen a leglinkébbekig! Biztos, hogy van-

nak, de itt vannak! A Rádió körül vannak, és egyet vegyünk tudomásul: sortűzzel ezeket a kérdéseket elintézni nem lehet! Elő kell venni a kérdéseket. Ha már három hónap és egy hét eltelt és nem vettük elő, akkor nem lehet ilyen nyugalommal azt mondani, hogy "Egy hét alatt majd meg fogjuk oldani!" Tudok olyan esetről, hogy június 30-án 24 óra alatt össze lehetett hívni a Központi Vezetőséget, amikor olyan határozat volt, amely felháborította az egész országot.

Bizunk a párt vezetésében, de kérjük, hogy ezt a bizalmat azzal viszonzozza, hogy most lehetőleg 24 óra alatt hívja össze a Központi Vezetőséget. Akinek normális esze van, tudja, hogy 24 óra alatt ezeket a hallatlanul komplikált politikai, gazdasági, társadalmi kérdéseket nem tudjuk megoldani. Ezt mindenki tudja. De hogy a kezdő lépést megtenni már holnap kell, - nem én mondom, - engem le lehet szerelni, be lehet fogni a számat, - a tömeg mondja!

/?./:: Az a véleményem, hogy ez a bizottság oszoljon fel és tárgyaljuk meg a legközelebbi napokban, hogy tulajdonképpen mit is akarunk, mert így nem lehet ülésezni, ahogy most mi csináljuk.

/?./:: Ez nem ülés, - itt komoly problémák vannak.

/?./:: A Vörös Csillag Traktorgyár kétezer fiatalja otthagytá délben a munkát...

K I S Z - től /?/.....:meg kell érteni, hiszen nem vagyunk gyerekek, hogy ezek a fiatalok már koraérett fiatalok, akiknek reményeit, létezését, jövőjét, ábrándjait tönkretette a sok ígélet. Igérni ígérhetünk, ez igaz! De igaza van teljes mértékben, nagyon igaza van Fazekas elvtársnak: sürgősen össze kell hívni a pártkongresszust, illetve a Központi Vezetőség ülését.

H i d a s A n t a l: Ez pár napon belül meg fog történni.

K I S Z - től /?/.....: Ezzel nem akarjuk leszereelni a hangulatot.

D é r y T i b o r : Nekem az a véleményem, hogy elbagatellizáljuk azt a tömeget, amely lent ránk vár és amely megbízást adott ezeknek az elvtársoknak, hogy kivánságaikat előadják. Nem lehet napirendre térni olyan egyszerűen - mint ahogy itt beszélgetésünk kezdetén történt- afölött, hogy a rendőrség könnyfakasztó bombákat használ. Ezt a hirt kénytelen vagyok elfogadni, mert tanuk hozták és bizonyítják.

De tovább megyek. Az a körülmény, ~~hogy~~ hogy Nagy Imre itt beszédet tartott, amelyet a budapesti tüntető tömegnek talán a harmada vagy negyede hallott, ^{nem} elégséges ahhoz, hogy ezeket a mi tömegeinket teljes egészében megnyugtassa. Éppen azért nem, mert meg kell mondanom, hogy Nagy Imre elvtárs meg lehetős általánosságban nyilatkozott, ~~és~~ és hozzá kell tennem még azt is, hogy Nagy Imre elvtárs - mint ahogy Veres Péter is megjegyezte - nem tagja a Központi Bizottságnak, nem

tagja a Politikai Bizottságnak, tehát ő ugyszólván csak mint magánember nyilatkozott! A pártnak nem hangzott el nyilatkozata erről a tüntetésről.

/?/.....:Gerő azt mondta, hogy nacionalista, burzsoá tüntetés!

/?/.....: Ezt nem lehet mondani erre.

D é r y T i b o r: Az a véleményem, hogy a párt jelenlévő vezető elvtársai igenis lépjenek érintkezésbe a Politikai Bizottsággal, amely tudtommal most is ülészik az Akadémia-utcában, - referáljon - ne a pontokról, mert a pontokról valóban nem lehet most egy éjszaka alatt dönteni, de referáljon magukról az eseményekről. Mert itt ma valami történt!

/?/.....: Mindig ifjúságról beszéltek. Itt nemcsak az ifjúság vonult ki, hanem az idősebb dolgozók, az üzemi munkásság részéről is nagyon sokan.

D é r y T i b o r: Az a kérésem és az az ajánlatom volna, hogy az itt jelenlévő vezető elvtársak lépjenek érintkezésbe a Politikai Bizottsággal és általános jellegű nyilatkozatot szerkesszenek meg - feleletül ezekre az eseményekre, amelyeket - ismétlem - nem szabad elbagatellizálni! Mi nem tudhatjuk, hogy mi történt, mi történhetik!

/?/.....:holnap leállnak sztrájkolni -
kiabálják. Ezzel nem nyerünk semmit sem.

K I S Z -től /?/.....: Bizzuk meg a fiatalság kép-
viselőit, adjanak Nagy Imrének megbízó levelet és - mondjuk -
adjanak egy hetet.

H i d a s A n t a l : Miért kell ez?

/?/.....: A ma délután megmutatta!

I d ő s e b b férfi /?/ : Lejőratérnk a nép előtt
azt a kommunista vezetőt, akinek hitele van, akit szeret az
egész nép! Vegyük tudomásul az elvtársak, hogy Nagy Imre a mi
aranyfedezetünk!

/?/.....: Hogy ~~szarabizunk~~ a tömeg
mennyire nem bizik: szemem köptek, amikor lementem.

H i d a s A n t a l : Ez egy nagyon rögtönzött be-
széd volt. Nagy elvtárs összesen 20 vagy 30 perc alatt gon-
dolta meg azt, hogy..... Időt kell adnunk arra, hogy Nagy
Imre elvtárs a párt vezetésével megbeszélve alaposan átgon-
dolja.

/?/: Rendelkezésre áll az éjszaka.

H i d a s A n t a l : Rendben, - de tíz óra van! Még
ha egy órán keresztül egymás között vitatkozunk, nem tudunk...

/?/.....: Mondják be a ~~káris~~ rádióban, hogy a Politikai Bizottság e pillanatban Nagy Imre elvtárs részvételével tárgyal és Nagy elvtárs reggel tegye meg nyilatkozatát. A pártvezetőséggel közösen tegye meg a nyilatkozatot.

/?/.....: Nagy Imre Orsovai-utcai lakos milyen jogon beszél a magyar népnek? Mi áll ő mögötte ahhoz, hogy....

/?/.....: Az egész nép áll!

/?/.....: Ellentmondást látok. Ha mi a tömeget nem tudjuk vezetni-ugy, ahogy Fazekas elvtárs mondta, - s Nagy Imre Orsovai-utcai lakos egyszerűen beszél a tömeghez, akkor itt ellentmondás van. Vagy arról van szó, hogy a diákpárlament tud vezetni és tud hatni a diáktömegén kívül állókra, vagy pedig arról van szó, hogy itt az egész egy széteső valami, mint ahogy a ma délután megmutatta. Majdnem betörték a kaput, - olyan fegyelmezetlenek.

D é r y T i b o r: Szeretném befejezni konkrét javaslatomat. A párt jelenlévő vezető elvtársai menjenek át az Akadémia-utcába a Politikai Bizottsághoz Nagy Imre elvtárral együtt. A nemzetet értesítsük arról, hogy a Politikai Bizottság Nagy Imre elvtárs részvételével tárgyalja az ifjúság...

M e k i s s J ó z s e f: Ezt helyesnek tartom, de ne tudatosítsák, hogy hova mennek.

F a z é k a s *Gy. Gy.*: Hiába nem tudatosítjuk, ha a Szabad Népben lejön egy közlemény....nem akarjuk a tömeget az Akadémia-utcahoz átvinni.

M e k i s s J ó z s e f : Arra kérem az elvtársakat, mindenki menjen a helyére a tömeg közé, mi pedig Nagy elvtárssal együtt átmegyünk. Tolmácsoljuk azt a kérést, hogy az ülést lehetőleg hozzuk előre, de legkésőbb 31-ra. Ez be van ígérve, meg van hirdetve, ezért mondobb, hogy "legkésőbb".

/?/.....: Egy hétig nem tudunk várni.

/?/: Az a kívánság, hogy mi négyen a diákparlamentből hadd menjünk el Nagy és Mekkiss elvtársakkal a Magyar Dolgozók Pártjának értekezletére, hadd vegyünk részt és tolmácsoljuk...

M e k i s s J ó z s e f : A Politikai Bizottság ülésén nem lehet!

/?/.....: Nem azért jött össze a tömeg, hogy végül kiszoruljunk arról az ülésről, amely legjobban érdekel.
Pontosan: ott szeretnénk lenni!

H i d a s A n t a l : A párt Politikai Bizottsága határozza el, hogy az ülésen ki vehet részt, ~~amely~~ és ebből engedni nem lehet.

F a z e k a s *György*...? Nem a Politikai Bizottság feladata most az azonnali teendőket megállapítani. Reméljük, hogy minél előbb meglesz a Központi Vezetőség ülése.

/?/.....: Azt indítványozom, hogy mi - az ifjuság képviselői - ha kell, várakozzunk itt 3 vagy 4 óráig és kapjuk meg - de kapjuk meg! - itt még ma éjszaka a választ.

/?/.....: A MÉMOSZ-ban is a nép elé kell állni, és meg kell mondani, hogy mi van. Itt van a megbízó levelem, meg tudom mutatni, itt van egy elvtárs, aki ismer. Nevem a Szabad Ifjuságban benne volt a traktorgyári ~~xxxx~~ hozzászólások kapcsán.

H i d a s A n t a l: Nem kételkedünk ebben, - akkor is ebben az országban rendnek kell lenni! Itt van pártvezetés, van kormány, ebből két tag van itt. Mi nem dönthetünk ezekben.

/?/.....: De kell adni választ. Igóretekekkel nem tudunk mit kezdeni.

H i d a s A n t a l: Határozott választ ketten a 14 tagu Politikai Bizottság vagy a 26 tagu kormány nevében nem adhatunk.

M e k i s s J ó z s e f: Akárki lesz a Politikai Bi-

zottságban, tiszteljék a mindenkori Politikai Bizottságot és fogadják el, hogy amíg a helyén van, addig ő döntse el, kit hallgat meg, mikor hallgat meg, - nem lehet sarokba szorítani. Maguk a rendes, jó, ~~bebecsületes~~ becsületes kommunisták ezt ugyanígy felvethetik, s akkor a Politikai Bizottság leülne a terem közepén tárgyalni?

/?/ ~~VAN~~.....: Van-e annak akadálya, hogy ebben a helyiségben akár reggel hat óráig fegyelmezetten megvárjuk a bizottság ülésének végét? Rendszeresen, becsületesen viselkedünk.

M e k i s s J ó z s e f : Mint a szoba jelenlegi "lakója", nagyon szívesen látom.

H i d a s A n t a l : Aki nem való ide és itt tartazkodik, kérjék meg, hogy... Az ellen nincs kifogásunk, hogy a négytagu delegáció itt várakozzon.

E r d e i F e r e n c : Miután tragikus dolgok történhetnek, azt ajánlom, hogy a küldöttség menjen a Rádióhoz, hivatkozzon Nagy elvtárs nyilatkozatára és arra, hogy a holnapi napon a párt és állami vezetés alkotmányosan megnyilatkozik ebben a kérdésben. Határozottan azt ajánlom, hogy menjenek.

/?/.....: Benne vagyunk, elmegyünk. Ugyanakkor ez nem zárja ki azt, hogy majd a kormány felelős tagjai elmennek a párt Politikai Bizottságának ülésére, meg-

tárgyalják, kitárgyalják a dolgot. Mi ide visszajövünk, miután a Rádióban rendet csináltunk. Rendet csinálunk!

E r d e i F e r e n c: Többet ér, ha nyugodtan megtárgyaljuk.

/?/.....: Reggel 6-ig elég az idő?
Ha nem, reggel 8-ig is vállaljuk, hogy megvárjuk, de megbízóinkkal szemben nekünk kötelességünk, hogy konkrét választ vigyünk, - hogy mi ezt elintézzük.

E r d e i F e r e n c: Hogy holnap nyilatkozat lesz!

/?/.....: Nem. Nekünk most kell.
Vissza fogunk ide jönni és várunk akár reggelig. Önök átmennek a Pártközpontba tárgyalni, mi elmegyünk a Rádióba. Utána visszajövünk s itt megvárjuk a Politikai Bizottság döntését.

V ó g e !

/Feljegyezte Fenyvesi Mária újságíró,
képesített parlamenti gyorsíró,
Budapest, 1202., XX., Nagysándor József-u
219.

Tel: 473-674./

1989. ápr. 20.

Fenyvesi Mária